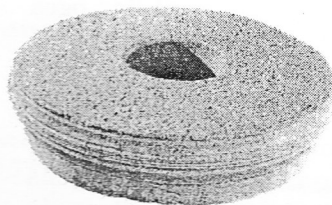

PROVEN

Indhold

Formandens velkomst:....	side 02
Bestyrelsen mm.	- 03
Mit liv som kanon	
<i>Af Jørgen Aagesen</i>	- 04
Vi kom godt fra start	
<i>Af Jørgen Tved</i>	- 10
Flintesmeden	
<i>Af Poul E. Nielsen</i>	- 12
Om Andejagt	
<i>Af Ole Friis Jensen</i>	- 13
Tanker ved en bisættelse.....	- 14
Foreningsaktiviteter mm.....	- 16
Generalforsamling	- 20

Agatslibesten fra Frederiksværk

*Frederiksværkegnens
Historiske Forening*

1. Årgang nr. 1. Marts 2004

Formandens velkomsthilsen.

For alle historieinteresserede og også for alle, der interesserer sig for vor bys og egns fortid og opståen, må det være en glæde, at vi "næsten" har fået en forening, som vil tage disse emner under behandling, op at stå.

Bestyrelsen, som blev valgt på den stiftende generalforsamling, har konstitueret sig og er godt i gang med arbejdet, synes vi selv. Bestyrelsens navne og telefonnumre bringes andet sted i bladet.

For en forening som denne er et medlemsblad uundværligt, og vort bladudvalg gik hurtigt i gang, og jeg synes udvalget med dette første nummer har lavet en lovende start. Jeg vil her også nævne Per Ercks indsats med redigering og layout.

Vi er godt i gang med at hverve medlemmer. Mange har allerede meldt sig ind, men foreningens virksomhed er jo helt afhængig af en god økonomi, og den får vi kun gennem et stort medlems-tal. God økonomi kan jo også bevirke, at vort medlemsblad kan udkomme oftere og i så høj kvalitet som muligt.

Så, kære medlemmer, gør en indsats for at udbrede kendska-

bet til vor forening. Vi vil gerne spille en væsentlig rolle i kultur- og foreningslivet i denne kønne og historisk interessante by. Derfor har vi også straks meldt os ind i Kulturelt Samråd. Her er foreningen blevet godt modtaget, og vi har allerede modtaget hjælp, idet kommunens trykkeri har stået for trykning af dette blad samt af vores kampagnefolder.

Vi har allerede afholdt et par velbesøgte foredrag, og vi er langt fremme med planlægning af 3-4 spændende foredrag til efteråret/vinteren og yderligere et i maj måned, alle med dygtige engagerede foredragsholdere, og vi bestræber os naturligvis på, at det bliver væsentlige emner i tiden eller for egnen, set i historiens lys. Vi forsøger også at få arrangeret 2 busture, en i maj/juni og en i august/september. Endelig arbejder vi intenst på at få arrangeret en byrundvisning med en kort forudgående orientering med lysbilleder ved et kaffe-bord.

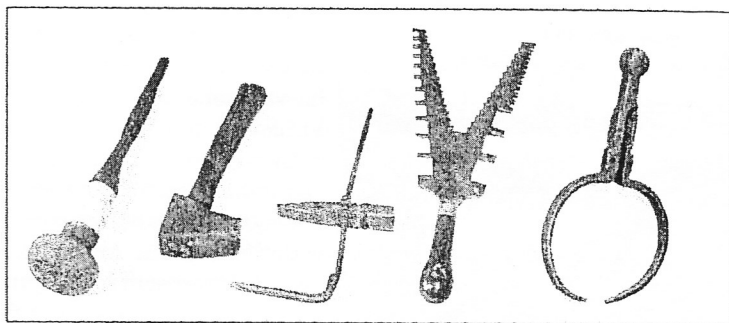
Nærmere om alt dette i næste medlemsblad.

Historie er rigtig mange ting, og vi vil bestræbe os på at publicere

den meget bredt. Som gammel håndværker har jeg ofte spurgt mig selv: Hvordan gjorde de dog i tidligere tider? Hvilke værktøjer havde de osv.? Alt er jo så let nu om dage med al den nye tek-

nik, men dengang!
Jeg håber, at vi har gjort en god begyndelse, og at foreningen vil blive til glæde for mange.

Bengt Sørensen

Foreningens bestyrelse

Formand:

Bengt Sørensen
tlf. nr. 47 92 38 44

Næstformand:

Vibeke Agnild
tlf. nr. 47 72 14 66

Kasserer:

Carl Jensen
tlf. nr. 47 74 93 35

Sekretær:

Christina Ax
tlf. nr. 47 77 26 54
email:
fhf@mailme.dk

Øvrige medlemmer:

Ole Friis Jensen
tlf. nr. 47 72 33 93
mobil 61 35 67 37

Jørgen Tved
tlf. nr. 47 77 00 23

Hans Ove Nielsen
tlf. nr. 47 74 92 68

Christian Ravnborg
tlf. nr. 47 72 01 17

Lonnie Burchardt
tlf. nr. 51 94 94 58

Redaktionen:

Jørgen Tved (ansv.)
Vibeke Agnild
Christina Ax
Lonnie Burchardt

Stof til næste nummer
bedes indsendt senest
1. maj 2004

Eftertryk tilladt med
kildeangivelse

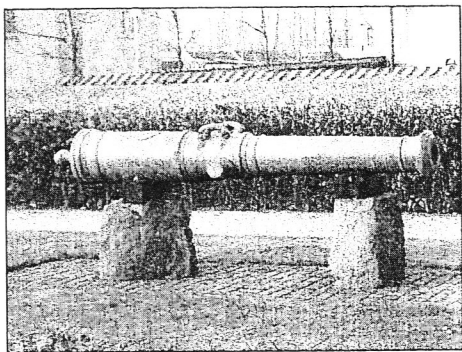
Layout: Per Erck

Tryk: Fr.værk Kom-
mune, eget tryk

Oplag: 250

Mit liv som kanon

Pluk fra en gammel kanons dagbog. Beretningen er baseret på virkelige data, som artiklens forfatter, Jørgen Aagesen, Frederiksværk, har fundet i Tøjhusets arkiv.

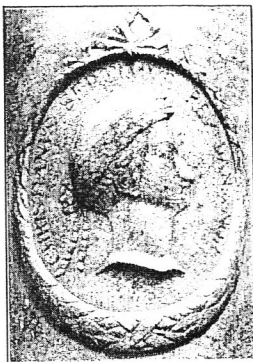
De fleste mennesker har vel på et eller andet tidspunkt haft det ønske, at ting kunne tale. Nøjagtig sådan et ønske fik jeg en eftermiddag i det tidlige forår. Efter et besøg på byens rådhus havde jeg lidt tid, som skulle fordrives. I det gode vejr slentrede jeg langs rådhusbygningen, og godt gemt i hjørnet fik jeg øje på en af Frederiksværks fine gamle bronzekanoner. Den var støbt i 1768 og bar Chr VII's portræt. Antagelig har jeg ubevidst udtalt mine tanker højt, for et sted mellem drøm og virkelighed hørte jeg pludselig en svag røst sige:

-Min stemme er svag, og jeg er gam-

mel, men engang talte jeg med bragende røst. Jeg blev født på Classens kanonstøberi i Frederiksværk. Min far var støberen Henrik Hornhaver. Vi blev en stor flok af brødre. Alene af min kaliber var vi over 600. -Du skulle have set mig, da jeg lige var kommet ud af støbeformen og var blevet afpudset. Min krop glødede i de samme farver som solnedgangen, og min konges navn, mine hanke og friser strålede som det pureste guld. Siden har jeg fået en ganske anden kulør. Tiden har givet mig en irgrøn patina, som vel egentlig også er ganske pæn.

Ud i verden.

-Vi var alle blevet skabt til deltagelse i krige. Derfor skulle vi også væk fra Frederiksværk og ud, hvor der skete noget. Det kunne slet ikke gå hurtigt nok. Vi blev indpakket i halm og lærred og læsset på vogne, der var forspændt med fire heste. Så gik turen mod Kongens by, København. Herinde på Chr. IV's gamle tøjhus skulle vi fordeles til for-

skellige opgaver. Jeg kunne næsten ikke vente. Hvad ville blive mit bestemmelsessted, og hvor skulle min

ungdommelige bragende røst høres? Jeg lyttede til officerers og artilleristers samtaler og hørte, at Danmark havde kolonier fjerne steder som Ostindien, Guldkysten samt tre små øer langt borte i Vestindien. Mon det skulle blive min lod at tjene Danmark på disse varme og solbeskinnede kyster?

Man gav mig en splinterny lavet. Nu skal du med i et felttog, tænkte jeg. Men så hørte jeg til min store fortrydelse, at Danmark netop havde sluttet fred med Rusland. Få år senere blev jeg overbevist om, at nu kom min chance for at vise, hvad jeg duede til. Den svenske konge, Gustav III., råbte op om, at han ville overfalde Danmark. Mine brødre og jeg blev klargjort og opstillet til kamp. Men der kom ingen svenskere, for kong Gustav skiftede mening og angreb i stedet Rusland.

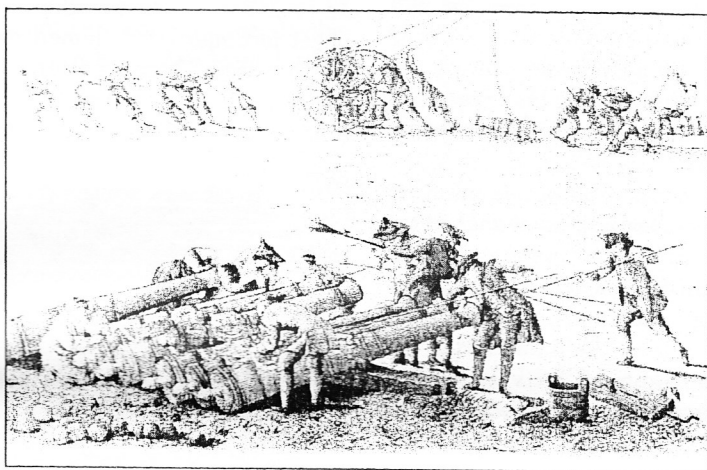
I krig.

I 1801 kom englænderne sejlene til

København og indledte slaget på Reden. Jeg var klar til kamp, og det blev da også os kanoner på land, der fik mest at sige i det slag. Jeg var stolt over at være aktør, for det var jo min debut som rigtig krigskanon. Jeg husker tydeligt, hvordan københavnere havde taget opstilling på Kastelsvolden, Langelinie og Toldboden for at beundre min styrke.

Senere blev jeg klar over, at jeg ikke havde noget at være stolt over, for i dette slag var der hverken vinder eller taber. Vi havde kun opnået at få englænderne som fjender.

Men medens englænderne sværmede rundt om Sjælland, gav vores unge kronprins Frederik en besynderlig ordre. De fleste af mine brødre og jeg blev sendt til Hertugdømmerne i syd. Og mens København i 1807 blev sønderbombet og flådens skibe stjålet, ja, -så stod jeg altså dernede og kunne ikke være til hjælp.

Napoleon og jeg.

-Mine artillerister talte om, hvorfor vi befandt os i Hertugdømmerne. De mente, at Napoleon, som næsten havde erobret hele Europa, også ville forsøge at rende Danmark over ende. En dag kom den store feltherre selv på besøg ved grænseposterne. Han kiggede på os kanoner, udstødte en skraldende latter og håned os. Han sagde, at hvis danskerne troede, at de kunne stoppe ham med os, måtte de være tåber. I øvrigt syntes han, at det var en mærkelig måde, vi førte krig på med det meste af artilleriet i Hertugdømmerne, mens vores virkelige fjende, englænderne, ødelagde vores hovedstad. Jeg følte, at mit løb krympede sig ved den svada, men det blev ikke sidste gang, Napoleon fornærmede mig og mine brødre.

I 1812 havde Danmark indgået en alliance med Napoleon. Vi havde lovet at stille et hjælpekorps til rådighed i Tyskland, mens han foretog sit felttog mod Rusland. Ved den lejlighed fornædrede han mig så groft, at jeg aldrig vil glemme det. Han påstod, at hans franske kanoner var langt bedre end os og ville have os skrottet. Det til trods for, at vores gamle hærleder St. Germain engang havde sagt, at kanonerne fra Frederiksværk var blandt verdens bedste. Senere fik jeg dog oprejsning, men det var ikke af Napoleon.

Min gamle konge Chr. VII. var død, og i min nye konge Frederik VI's regeringstid kom jeg kun til at tjene som paradekanon.

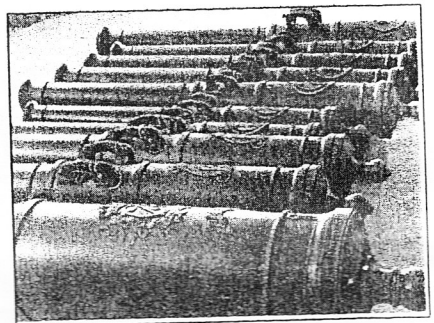
Hertugdømmerne.

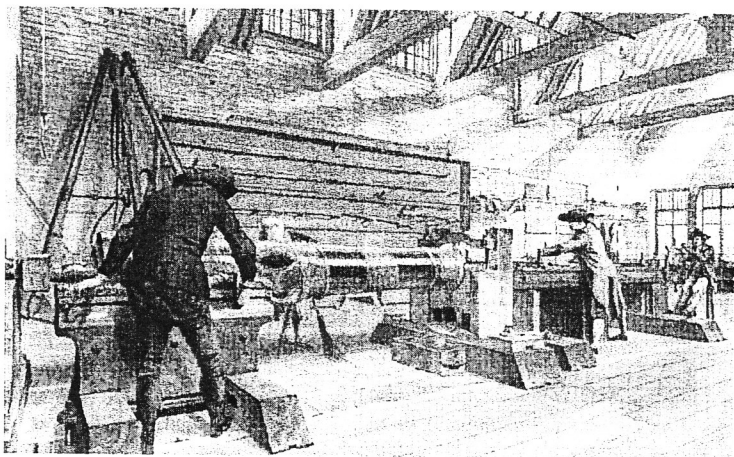
Sidst i 1840'erne skete det, at nogle oprørere ville løsrive Slesvig-Holsten fra Danmark og slutte det til det tyske forbund, Preussen-Østrig. Preussiske soldater kom oprørerne til hjælp, og så blev der krig. Jeg var parat, men jeg stod på Sjælland, og for at forsvare mit land måtte jeg nødvendigvis først til Sønderjylland.

Krigen i Hertugdømmerne kom til at vare 3 år. Da de preussiske tropper trak sig ud af krigen, kunne vi rette et afgørende slag mod oprørerne ved Isted. Jeg praler ikke, når jeg siger, at mit kanonløb kun blev afkølet i de få måneder, der var våbenstilstand i slutningen af 1848. Både general Rye og general Schleppegrell havde rosende ord til mine artillerister og mig efter træfningerne ved Flensborg, Oversø, Gottorp og Isted.

Jeg får riffelløb.

Freden var nu atter etableret, og få år efter denne sejr hændte der mig noget forunderligt. Sammen med 57 af mine brødre blev jeg atter bragt til Sjælland. I København blev 29 af mine brødre indleveret på et maskinværk-

sted, der hed Gamst og Lund. Jeg blev transporteret nordpå til Frederiksværk. Jeg skulle gense mit fødehjem, det gamle Gjethus, som jeg forlod for næsten 100 år siden.

Året var 1862, og alt var forandret. Jeg kunne knapt genkende noget som helst. Mit fødehjem var ombygget, så kun en del af den nordlige fløj var genkendelig, og store værksteder udfyldte området. Hvad skulle jeg mon her?

Jeg blev kørt ind på værkstedet og fastspændt i en stor maskine. Jeg bemærkede straks, at den hyggelige atmosfære, som engang herskede i Junkers gamle kanonboreværk, ikke var til stede mere. Ved at lytte til arbejderne, opfattede jeg, hvad der skulle ske. Jeg skulle gøres moderne og effektiv.

En italiener havde fundet ud af noget, som kaldtes rifling. Det var nemmest at udføre på os bronzekanoner, og derfor skulle vi gennemgå denne operation. Mens den store maskine drejede langsomt rundt, blev der skå-

ret dybe riller i mit løb - min sjæl. Efter den omgang kom nogle høje officerer sammen med værkets ejer, Anker Heegaard, for at se på mig. De fortalte, at jeg nu var så god som ny, og at jeg var i stand til at skyde dobbelt så langt og mere præcist end før, samt at jeg nu også kunne bruges til afskydning af granater med en enorm sprængkraft. Så blev jeg igen sendt til Jylland.

På Fredericias vold.

Tyskland havde fået en ny rigskansler. Han hed Otto von Bismarck og ville have fat i vore Hertugdømmer i syd. Jeg havde før været med til at sætte tysken på plads, og med min moderne teknik skulle det vel kunne gøres. Han kunne da bare komme an. - Som bronzekanon var jeg en let kanon, skabt til at arbejde i felten, hvor jeg hurtigt kunne rokeres rundt. Stor var derfor min forbavselse, da jeg ved ankomsten til Jylland blev anbragt i Fredericias fæstning. Den 8. marts 1864 skød jeg mine første skud mod

*Løjtnant Gluds
kanoner under
slaget ved Slesvig.
Litografi af Niels
Simonsen*

fjenden. Men alt i denne krig gik galt. Overmagten var for stor, og min kommandant overgav Fredericia til fjenden uden kamp den 28. april samme år. Og skønt krigsminister Tscherning forinden havde givet ordre til at fjerne de værdifulde, riflede kanoner, kom jeg først væk fra fæstningen i 1869.

Med Heimdal til søs.

I begyndelsen af juni måned 1879 blev jeg monteret om bord på korvetten Heimdal.

Hvor mon jeg nu skulle hen? Mine ungdomsdrømme om at tjene i fjerne, danske kolonier kunne vanskeligt opfyldes, for vi havde afviklet de fleste. Men i de 7 år, jeg tjente på Heimdal, fik jeg alligevel set mange fremmede lande, deriblandt Norge, England, Skotland, Frankrig, Portugal, Spanien, Madeira og Gibraltar.

Det ville trætte dig, hvis jeg skulle berette om de talrige salutskud, jeg skød. Blot skal du vide, at du står ved en gammel kanon, der har hyldet Dronning Victoria af England, Hertug Alfred af Edinburg, Storfyrst Nicolaj af

Rusland og mange flere. Den 7. august 1886 skød jeg min sidste salut fra Heimdal. Derefter blev jeg kørt til tøhusmagasinerne i København.

På Kronborg.

Jeg var overbevist om, at mine dage nu var talte, men jeg kunne have sparet min pessimisme. Den 2. februar år 1900 blev jeg på direktørens ordre overført til kommandantskabet på Kronborg fæstning.

Jeg skulle være salutkanon på Kronborg bastion og således atter hilse på kronede hoveder. Min sidste salut fra Kronborg faldt den 25. juli 1914. Så fik jeg mundkurv på. Den 1. verdenskrig var begyndt. Danmark var ikke aktiv deltager, og man ønskede ikke, at borgerne skulle opskræmmes af kanonskud. Da krigen hørte op i 1918, var der ikke meget at salutere for. Nu kunne jeg hvile roligt på mine lejetapper.

I 1938 havde Adolf Hitler etableret en tysk krigsmaskine, der snart rullede hen over det meste af Europa. Da man frygtede, at han kunne finde på at

angribe Danmark, blev mine kanonbrødre og jeg anbragt godt og sikkert dybt nede i Kronborgs kassematter. Jeg har derfor ingen erindring om anden verdenskrig.

Efter 2. verdenskrigs afslutning blev 17 af mine brødre salutbatteri på Kronborgs flagbastion. Men jeg kom først frem fra mit skjul i kassematterne i 1971, og i 1972 blev jeg ført bort fra Kronborg.

Hjemme igen.

Under transporten hørte jeg, at jeg skulle til Frederiksværk. Byrådet havde ansøgt Tøjhusmuseet om at få mig udleveret. Jeg tænkte, at det kunne vel ikke være værst at vende tilbage og få sit otium i sin fødeby. Men i Frederiksværk kom nogle kommunalarbejdere og anbragte mig på et par stenstøtter i den mest afsides

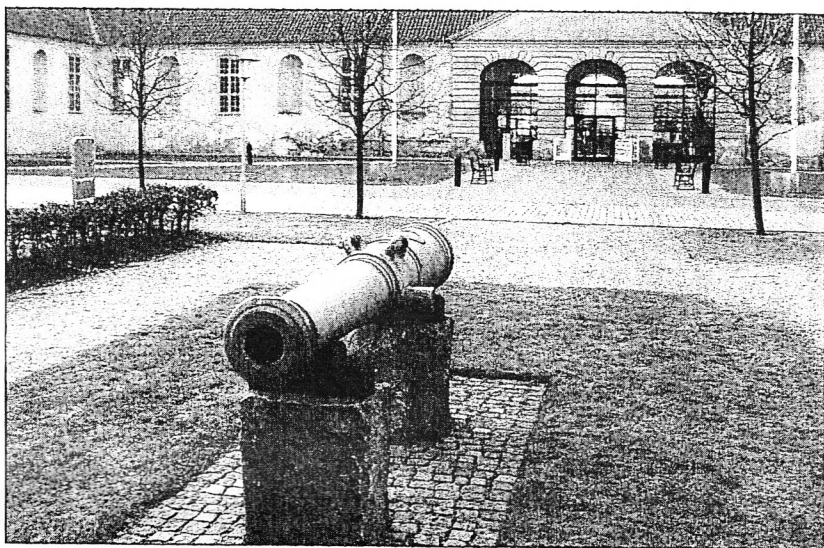
liggende krog, man kunne finde i hele byen. Jeg, som aktivt havde deltaget i afgørende begivenheder i Danmarks historie, var endt i en skammekrog!

I 20 år har jeg henslæbt tiden på pladsen ved Rådhus C, hvor næsten ingen har kunnet se mig. Men før nylig har nogle behjertede borgere foreslået, at jeg i anledning af 200 års dagen for general Classens død blev flyttet op foran Gjethuset.

Jeg har ladet mig fortælle, at Tøjhusmuseet har givet sin accept, og nu står jeg og venter på at blive flyttet. Jeg glæder mig meget til at komme på plads foran Gjethuset, for der vil jeg for alvor kunne føle, at jeg er kommet hjem.

Den gamle kanon tav. Jeg forstod den og glædede mig på dens vegne.

Jørgen Aagesen

Jeg er hjemme igen på min plads foran Gjethuset.

Vi kom godt fra start.

Vores nye forening - *Frederiksværk-egnens historiske forening* - kom rigtig godt fra start.

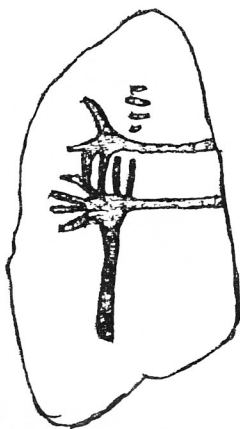
På nuværende tidspunkt har vi næsten nået 200 medlemmer, og vi har allerede afholdt flere rigtig gode foredragsaftner, og flere er på vej. Også udflugter til kendte og måske også mindre kendte steder og lokaliteter vil i den kommende tid ligge som tilbud til medlemmerne.

Nu læser du i det første nummer af vores nye blad - det næste skridt på vejen til at gøre vor forening til en levende organisation.

Bladet/barnet har ikke fået noget navn, og det har måske heller ikke

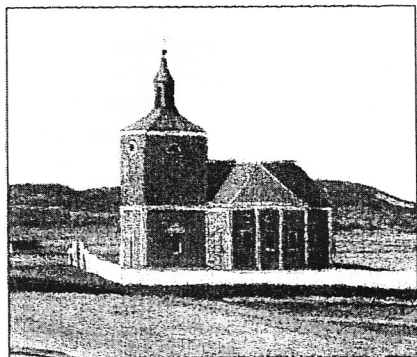
fået sin blivende form, men det er vigtigt, at vi har et blad, der kan fortælle om foreningens aktiviteter og i skrift fortælle om den historie, vores egn er så rig på. Her kan du være med. Vi efterlyser simpelthen både mundtlige og skriftlige beretninger fra den forgangne tid. Ligger du inde med materiale, så tag kontakt til os, måske kan vi bruge det til bladet, eller det kan være et emne for et foredrag. Og endelig, - vi kan måske medvirke til, at materiale - historien bliver bevaret. Der har levet mennesker på vores egn i mange tusinde år. Vi kan finde eller har fundet mange eksempler herpå. Flintesmeden har efterladt sig spor. De mange gravhøje, som endnu kan ses, fortæller historie. Også de gamle kirker fortæller om et samfund, der har været "rigt" nok til at bygge og bære en kirke. Nærmer vi os den såkaldt nyere tid, hvor byen Frederiksværk opstod, så er det jo bare en del af en lang historisk udvikling, hvor vi alt efter indstilling og interesse kan fordybe os i en enkelt periode eller en historisk detalje.

Også naturen har uden hjælp af mennesker undergået en stor forandring. Vores sø, Arresøen, er Danmarks største, men går vi tilstrækkeligt langt tilbage, var søen en bugt i Kattegat. Landskabet har forandret sig og gør det stadig, og vi mennesker har på godt og ondt hjulpet til. Sandstorm-

Ll. Havelse stenen
- nu Nationalmuseet

ene fik rigtig fart, da mennesker fældede store dele af de skove, der en-

Classenske Gravkirke i Vinderød 1795 - 1883. (Maleri af J.Th. Lundbye 1837)

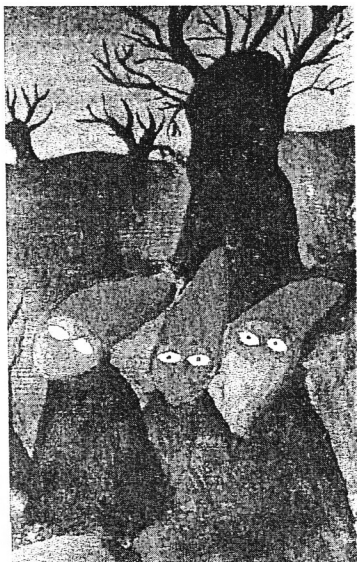
gang dækkede området. Og endelig var det mennesker, der skabte en forbindelse mellem sø og fjord. På godt og ondt har vi "hjulpet" naturen og fået en historisk, geologisk helt unik egn.

Vores nye forening har en stor arbejdsmark, hvor vi i fællesskab kan finde og belyse den historie, der er grundlaget for hele vores kultur. Vi appellerer til dig og alle andre. Vær med til at styrke vores nye forening. Vær med til at styrke den historie, vi alle er en del af.

Jørgen Tved.

„Madam M. paa Frederiksværk hun har engang for mange Aar siden seet Vætter. Det var en Nat, hun laae i sin Seng, at hun vaagnede ved, at Overdynen læmpelig blev dragen nedad mod Benenden af Sengen. Hun trak den op igjen, men det gik ligesaadan anden og tredie Gang. Saa reiste hun sig op i Sengen, og da saae hun tre, klædte som Bønderkarle med røde Huer paa og overordentlig smukke og velskabte, som stod og trak i hendes Dyne. De slap da strax, og hun saae dem løbe hen over Gulvet, een efter een, hver med sin lille Lygte i Haanden og de løb ud under Dortri- net, skjøndt der ellers ikke var nogen Aabning. Og det var Vætter”

(Efter "Dannebrog" 1854.).

Vætter i Scherfigs streg

Flintesmeden.

På Hvide Klint jeg vender jord,
med udsigt til den blanke fjor,
i selskab med en rødkælk, som
nysgerrig flagrer om.

Da hører jeg med et en lyd
og ser en sten? En dolk? Et spyd?
Et prægtigt våben skabt i flint
engang på Hvide Klint.

Jeg renser det for mæg og muld,
ærbødigt – som om det var guld.
En jæger eller flintesmed
har boet på dette sted.

Han gik på jagt og fiskeri,
hvor jeg må tjene føden i
fabrikkens larm og røg og jag,
hvor nat er arbejdsdag.

Hvor han fik fært af vilde dyr,
har jeg en duft af oliefyf
En jæger går fra kyst til kyst,
hvor han var klar til dyst.

Men noget har vi fælles her:
det lunefulde sommervejr,
det vide syn, den blanke jord,
den samme sorte jord.

De samme høje bakkedrag,
den korte, dunkle vinterdag,
og solen, der går ned i vest,
den stride vestenblæst.

I tavs beundring står jeg med
en hilsen fra en flintesmed
et prægtigt våben skabt i flint
engang på Hvide Klint.

Poul E. Nielsen
Bjørnedalsvej 11

Hvad skal bladet hedde?

Frederiksværkegnens Historiske Forening udlodder tre flasker rødvin
til det medlem, som finder et passende navn til foreningens blad.

Send dit forslag til:

Vibeke Agnild, Askevej 4,
3300 Frederiksværk

eller mail det til os: fhf@mailme.dk

Vinderens navn offentliggøres i næste blad.

Om andejagt på Auderødhalvøen.

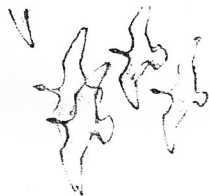
Denne beretning om andejagt på Auderødhalvøen er ikke selvoplevet, men fortalt af min far, Kaj Jensen. Det var min far og hans gode ven Wilhelm, der drev jagt rundt om halvøen, som i dag kaldes for Arrenæs, men for os, der er født, før Hovedstadsrådet og H.U.R. så dagens lys, vil halvøen, der går ud i Arresø, altid hedde Auderødhalvøen.

Det var som regel om efteråret, at denne jagt foregik. Da var muligheden størst for det rette vejr.

Det rette vejr var hård vestenvind, lidt regn og overskyet. Når vejret var sådan, tog min far og Wilhelm jagtgeværene over nakken, dvs. løb og kolbe var adskilte, men holdt sammen af remmen, som hang over nakken og løbet langs med den ene arm og kolben langs den anden gemt under frakken. Wilhelm, der ofte gik i ridebukser, brugte også at stikke løbet ned i det ene bukseben til lidt over knæet, ligeledes med kolben i det andet og så spændt fast ved hjælp af livremmen. Sådan udrustet gik de ned til Las-Madsens eng. Det var bedst omkring middagstid, for så var de fleste inde og spise middagsmad, og så hører man ikke et skud fra engen så tydeligt.

Når så far og Wilhelm var nået ud forbi Øglehøj næb, tog de geværene frem, og jagten kunne begynde. Strækningen fra Øglehøj næb og ud til Nordhuse vender mod vest-nord-vest og var særlig egnet for denne jagtform, som gik ud på at jage ænder,

som lå i rørene, på vingerne og så skyde dem, når de var netop så højt oppe, at de ville blæse ind på land, når de blev skudt. Det lyder meget simpelt, men det kræver en hel del træning. Det skete da også, at en and faldt i vandet længere ude, end støvlerne kunne holde vandet ude, så var det af med støvlerne og på strømpesokker ud og hente anden. Bagefter måtte sokkerne vrides så tørre som muligt og så på med støvlerne igen. November og især december kan være meget kolde måneder at bade i. Når de så havde skudt 6-8 ænder, blev disse lagt ned i lommerne eller hængt i en snor om halsen. På det tidspunkt var de som regel nået ud til Nordhuse, som er tæt på Auderød skov. Så gik turen hjemover gennem skoven, derefter over Jørgen Jørns og Laurits Hansens enge, til sidst over vores marker hjem. Denne særlige jagtform, som jeg tror far og Wilhelm var ene om, var i deres øjne ikke krybskytteri, for de havde jo ikke rigtigt drevet jagt på anden mands jord, og sømrådet tilhører staten, som de jo selv var en del af, og da det jo kun var til eget forbrug, så var der vel ingen, der kunne have ondt af det, og da slet ikke, hvis de ikke havde hørt om det.

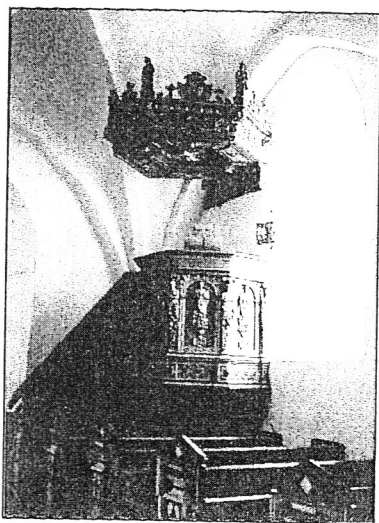

O.F.J.

Tanker ved en bisættelse.

For nylig var jeg for første gang i Ølsted kirke. Jeg ville tage afsked med min og mange andres gode ven Bjørn Køngerskov.

Jeg er ikke religiøs, så normalt delta-

ger jeg aldrig i kirkelige handlinger, men jeg har stor respekt for den historie, der knytter sig til vore gamle kirker.

Ølsted kirke er vel bygget i 11-1200 tallet, så mine tanker gik på flugt fra det nærværende til den historie, der ligger bag den gamle kirke. Hvorfor er den bygget lige netop på denne bakke? Har der ligget en anden kirke før, eller har man tilbedt Odin og Thor på samme plads? Kirken har givet vis gennemgået flere forandringer, på

samme måde som de, der byggede kirken, har brugt den på en anden måde, end brugerne gør i dag. Jeg sad på en gammel kirkebænk, hvor fortidens brugere stod op. Jeg kunne forstå det sprog, præsten brugte, hvor sproget langt tilbage var latin, hvilket igen gør det svært at forstå, at alle i fortidens Ølsted sluttede op om deres kirke. Kirken var tydeligvis bygget om nogle gange. Hvorfor? Varden blevet for lille efter opgøret med den katolske tro? Den har sandsynligvis været meget mere udsmykket end i dag; der er jo rester eller dele af gamle kalkmalerier. Alter og prædikestol er næsten altid i en gammel kirke en fryd for øjet. Smukkere udtryk for fortidens kunst kan man vel næppe finde. Kir-

ken i Ølsted er også på denne baggrund et besøg værd. På himmelen over prædikestolen kan man se Christian d. 4.'s monogram. Det stiller igen spørgsmål. Er det ham, der har fået prædikestol med himmel fremstillet, og har han betalt den, og i givet fald, hvilken tilknytning har han haft til netop Ølsted kirke?

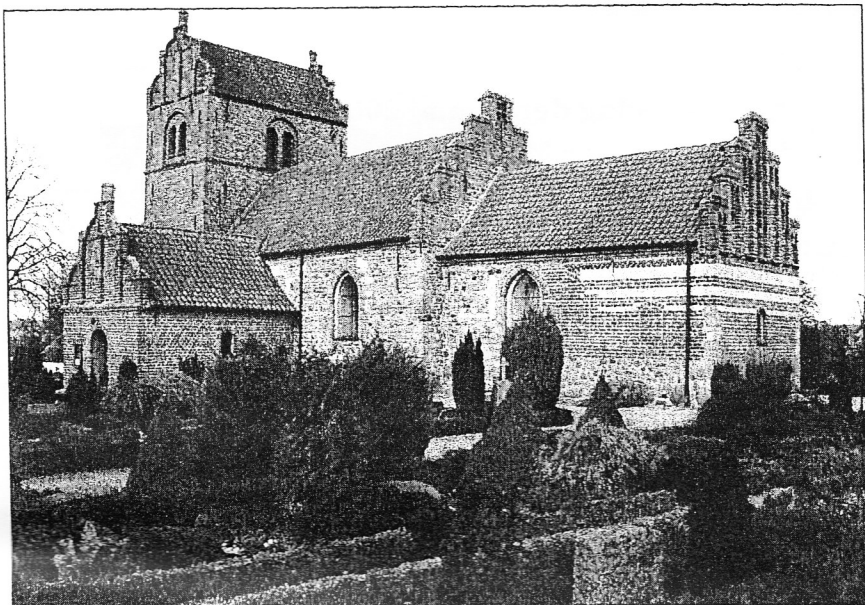
Jeg ved naturligvis, at jeg på samme måde kan blive "fanget" af de øvrige gamle landsbykirker på vores egn. Jeg ved, at de har hver deres historie, og der ligger virkelig historie bag vore kirker og om de mennesker, der byggede og brugte dem, og om kirkekampe, som jo historien om præste-

korset ved Vinderød kirke blandt andet kan fortælle om.

Jeg er meget nysgerrig, jeg vil godt kende til historien. Jeg er også tilstrækkelig storsnudet til at tro, at andre har det som jeg, så måske ligger der i vore kirker emner til besøg, foredrag og artikler i vores lille blad.

Jeg må naturligvis sende en hilsen og måske en undskyldning til min gamle ven Bjørn, fordi mine tanker gik på langfart frem for at blive ved ham. På den anden side ved jeg, at Bjørn kunne stille spørgsmål på samme måde og måske om de samme ting som jeg, så gennem mine spørgsmål vil jeg ofte mindes en gammel ven og kammerat.

Jørgen Tved

De tre billeder er fra Ølsted kirke.

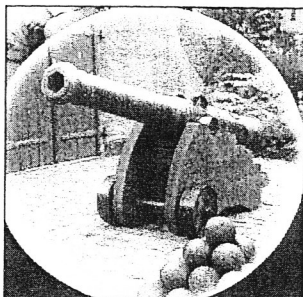
Foreningsaktiviteter

Onsdag den 17. marts 2004, kl. 19.30:

Tidligere museumsinspektør Jens Henrik Tiemroth.

Krudt, kanoner, skibe og skanser

I mere end 1000 år har Frederiksværkegnen spillet en væsentlig rolle for landets forsvar på grund af sin strategiske beliggenhed mellem Kattegat og Isefjord. Hertil kommer, at egnen med Frederiksværks grundlæggelse fra midten af 1700-tallet indgik i et stort, nordsjællandsk, militærindustrielt kompleks. Desuden kan nævnes, at to af landets mest fremtrædende forsvarspolitikere i 1800-tallet var født her på egnen. Jens Henrik Tiemroth vil fortælle om de store linier i egnens historie og i Danmarkshistorien.

NB. Foredraget holdes i Menighedshjemmet Kirkegade 8, Frværk.

Onsdag den 5. maj 2004 kl. 19,30:

Per Mortensen: 5. maj

De, der har oplevet d. 4. maj 1945, kan bekræfte, at det var den lykkeligste dag i vort lands historie. Hvad var baggrunden for denne dag, da budskabet kom fra BBC i London, at de tyske tropper havde overgivet sig.

En del af svaret kan du få af Per Mortensen d. **5. maj i Menighedshjemmet, Kirkegade 8, Frederiksværk.**

Per er født 1924 i København. Kom i lære som smed på B&W i 1940. I 1943 sabotør i BOPA. 1944 fanget af tysk politi. Samme år gidsel på tysk jernbanetransport gennem Jylland.

Per har skrevet flere bøger om sin deltagelse i

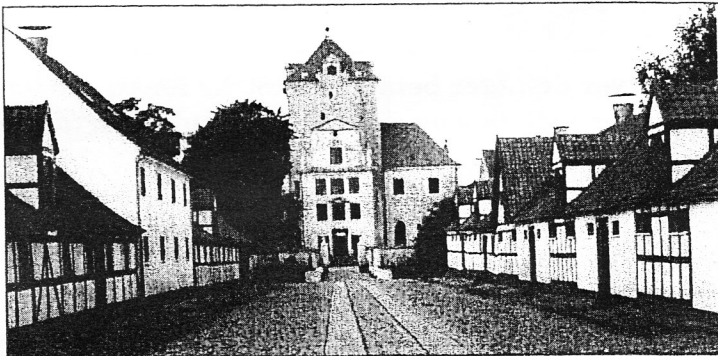
frihedskampene, hvor han har været med til flere større og mindre sabotageaktioner. Vores foredragsholder er en af de mange og helt unge modstandsfolk, hvis aktioner betød, at Danmark efter krigen blev betragtet som en allieret nation, der havde gjort sin indsats i den fælles kamp for at slå tyskerne og den modbydelige nazisme.

NB. Foredraget holdes i Menigheds-hjemmet i Kirkegade.

Illegal tegning 1943

Foreningsudflugt Søndag den 6. juni 2004

Turen går til halvøen Stevns.

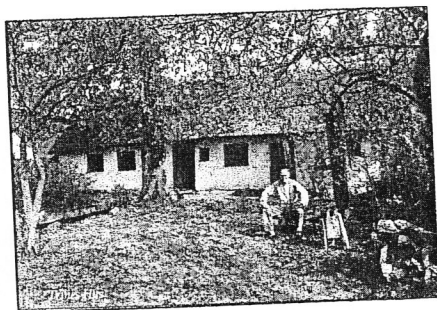
Turens først mål er Gjorslev Slot, som er en af Danmarks bedst bevarede og mest imponante middelalderborge. Den korsformede hovedbygning er opført omkring år 1400 af roskildebispens Peder Jensen Lodehat. Godsejer Tesdorpf vil fortælle for os og vise os rundt i de smukke sale.

Derefter vil I høre Trines historie, en bemærkelsesværdig kvinde, som klarede sit liv på sin egen helt selvstændige måde. Vi besøger hendes levested gennem 80 år, Trines hus, som ligger i landsbyen Tåstrup. Derefter kører vi til Højrup Traktørsted for at spise frokost. 3 håndmad-

der for 60 kr. eller 4 stk. til 80 kr. til de sultne.

Bestil ved tilmeldingen.

Friske og mætte kører vi så til Karise Kirke opført i 12. årh. af herremanden Peder Olufsen og prydet med få, men interessante kalkmalerier. I tilknytning til kirken ses hofmarskal A.G. Moltkes familie-

mausuleum fra ca. 1760. Var det mon ham, der var med til Junigrundloven? I Varpelev skal vi "møde" kammermesteren Rane Jonsen. Det er ham, der var med i Finderup Lade, og som det senere gik så ilde. Hans gravsten kan vi se ved Varpelev kirke, og om Rane Jonsen skal vi høre Svend Bjørn Keil fra Varpelev fortælle. Vi forsøger at finde et sted, hvor vi kan drikke kaffe undervejs. Turens pris incl. entreer bliver ca. 180 kr., idet mad og drikkevarer betales af deltagerne selv.

**Hver deltager betaler ca 180 kr for turen.
Prisen er incl. bus og entreer, men uden fortæring.**

Tilmelding
senest den 8. maj 2004
til Vibeke Agnild
tlf. 47 72 14 66
(bedst 9-11 og 18-20)

Bus afgår fra:
Melby Kirke kl. 8.00
ved Lindebjergvej kl. 8.05
Støberledskrydset kl. 8.10
Frederiksværk Torv kl. 8.20
Kregme Kirke kl. 8.25
Ølsted Brugs kl. 8.25
St. Havelse kl. 8.30

Byvandring.

Den af formanden omtalte byvandring finder sted **onsdag den 16. juni**. Vi starter i Krudthuset kl. 19 med en kop kaffe og introduktion til rundturen ved Herbert Hessner.

Sct Hans aften den 23/6 ved Birkely i Kregme

Kl.20: Folkedanserne optræder
Kl. 21: Bål og båltale
Kaffe, te, kager, øl og vand kan købes.

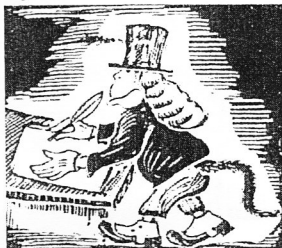
Husker du, vi har et Holbergår

Vi fejrer det på vores generalforsamling d. 21. april (se annonce på bagsiden).

En generalforsamling skal ikke blot være en organisatorisk og halvkedelig forestilling, så vi har set tilbage i historien og fundet frem den gode gamle danske forfatter, journalist, teolog, essayist, historiker, professor og baron - og så er der nok noget, jeg har glemt - Ludvig Holberg, som i øvrigt var nordmand.

Ingen har vel som han gjort folk vrede eller glade, og han brugte jo både dansk og latin.

Han levede fra 1684 til 1754, men er stadigvæk den helt store danske dramatiker. Hans "Jeppe på Bjerget" f.eks. trækker altid fulde huse på Det Kongelige Teater.

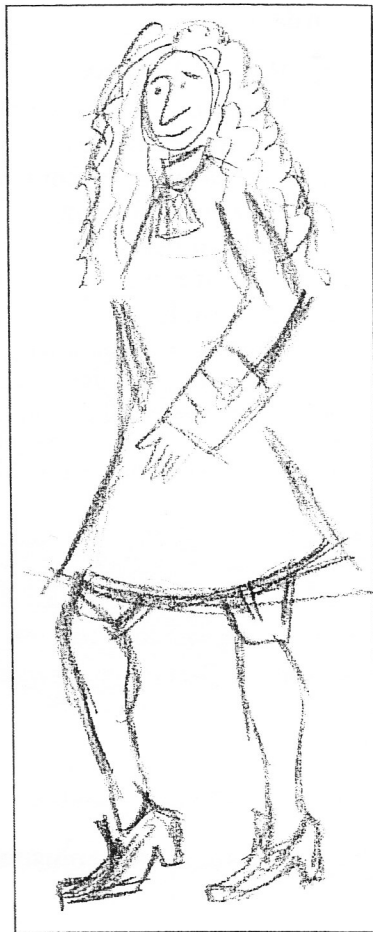

En journalist i abestaten roste Niels Klims uægte hale, thi i abestaten var de skriven-de folk ofte lumpne krybere og hyklere

Vi har inviteret en Holbergfortolker, Leif Monnerup, til vores generalforsamling.

Leif Monnerup har skrevet en række sange, tekster og musik, over nogle af

Holbergs mange epistler og fabler. Leif er en dygtig visesanger, som ved hjælp af sin guitar vil tolke nye og gamle sider af Ludvig Holberg.

Holberg, tegnet af Hans Scherfig 1961.

Frederiksværkegnens Historiske Forening

indkalder herved til
Ordinær generalforsamling
Onsdag den 21. april kl 19³⁰
i **Krudthuset, Krudtværksallen 15 b.**

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsens beretning om foreningens virksomhed
3. Forelæggelse og godkendelse af regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
5. Indkomne forslag
6. Valg til bestyrelse, inklusive suppleanter
7. Valg af revisor og suppleant
8. Eventuelt

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være formanden i hænde 14 dage før generalforsamlingen.

Kaffe og kage koster 20 kroner.

I forbindelse med generalforsamlingen underholder Leif Monnerup med egne viser med baggrund i Holbergs epistler og fabler.

Se nærmere omtale side 19.

Museer i omegnen

Frederiksværks Museer

Museerne i Frederiksværk er indtil nærmere meddeles lukket for vinteren.

Kan åbnes for grupper ved henvendelse til Dorit Hansen, Rådhuset.

Frederiksværk Brandmuseum

Lørdag kl. 11-13
- eller efter aftale

Hundested

Lokalhistoriske Arkiv

Nørregade 7

Tlf. 47 98 10 10

Åbent ma. 10⁰⁰-12⁰⁰, ons. 16³⁰-17³⁰

Knud Rasmussens Hus

16.apr.-18.okt. 11⁰⁰-16⁰⁰

Mandag lukket.